

**ისტორიული მეთოდოლოგია და
ეთნოლოგიური კვლევები**

**HISTORICAL METHODOLOGY AND ETHNOLOGICAL
RESEARCH**

ქეთევან ხუციშვილი
Ketevan Khutsishvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ეთნოლოგია, კვლევის მეთოდოლოგია,
ისტორიული მეთოდები

Keywords: Ethnology, Research Methodology, Historical Methods

ისტორიისა და ეთნოლოგიის საკვლევ ინტერესების გადაკვეთისა თუ თანხვედრის საკითხი, ეთნოგრაფიის, როგორც სამეცნიერო დარგის ჩამოყალიბების პროცესის თანმდევი თემაა. XX საუკუნეში სამეცნიერო მეთოდის განვითარებას, ინტერესთა სფეროების გაფართოებასა და ემპირიულ სიახლეებს მეთოდოლოგიური და თეორიული მიდგომების გადასინჯვა მოჰყვა. ეთნოლოგიური (ანთროპოლოგიური) სკოლებისა და ტრადიციების სხვადასხვაობამ განსხვავებული მიდგომების გაჩენა განაპირობა ინგლისურენოვან, გერმანულენოვან და ფრანგულენოვან სივრცეებში.

ინგლისურენოვან სამყაროში დარგის თეორიულ განვითარებაზე გავლენას ახდენდა, ერთი მხრივ, ფრანც ბოასის ისტორიული პარტიკულარიზმი, ხოლო, მეორე მხრივ, ბრონისლავ მალინოვსკისა და ალფრედ რედკლიფ-ბრაუნის მიდგომებმა მკვეთრი ზღვარი გაავლეს ეთნოლოგიასა და ისტორიას შორის. მათთვის სოციო-კულტურული ფენომენები ფუნქციონალური მიდგომით განიხილებოდა და ისტორიულ აღწერებს მხოლოდ ანმყოს ისტორიული ლეგიტიმაციის ფუნქციის მატარებლად აღიქვამდნენ. გერმანიაში ჩამოყალიბდა ისტორიული მიმართულების ანთროპოლოგია. ძირითადი საკვლევ კითხვა ისტორიის რეკონსტრუქციის შესაძლებლობებს ეხებოდა და ისტორიის მხოლოდ წერილობით წყაროებთან დაკავშირებას აკრიტიკებდა. მეოცე საუკუნის 60-იანი წლებიდან ვენაში, ვ. ჰირშბერგის ხელმძღვანელობით, ჩამოყალიბდა ეთნოისტორიის მიმართულება, რაც ისტორიული და ეთნოგრაფიული კვლევების მიჯნაზეა. ეთნოისტორიული კვლევები ეფუძნება როგორც ისტორიულ, ისე ეთნოგრაფიულ მონაცემებსა და მიდგომებს. ეთნოისტორიული კვლევა წერილობითი წყაროებისა და დოკუმენტების ანალიზს ეფუძნება. ფრანგულენოვან სივრცეში გავლენა იქონია „ანალების“ ისტორიულმა სკოლამ, რომელმაც ყურადღება გადაიტანა ყოველდღიურობასა და უბრალო ადამიანებზე. გაიზარდა ინტერესი მიკროისტორიის მიმართ.

ასეთმა ტრადიციებმა განსაზღვრა ისტორიული მეთოდოლოგიის აქტუალობა. ისტორიული განზომილება უფრო მნიშვნელოვანი გახდა თანამედროვე ანთროპოლოგიისათვის 1980-იანი წლებიდან, რადგან საშუალებას იძლევა, გაანალიზდეს სოციალური ყოფის მსგავსება-განსხვავებები ისტორიულ ან გენეალოგიურ კონტექსტში და დაგროვდეს კომპარატიული ცოდნა ადამიანთა ყოფის შესახებ. ისტორიული მეთოდოლოგიის გამოყენება ისტორიულ ეთნოლოგიაში ნიშნავს თანამედროვე კულტურებიდან წარსულის რეტროსპექციას, დღეს მცხოვრები ადამიანების კულტურული მეხსიერების, ზეპირი ისტორების, ისტორიული წყაროებისა და დოკუმენტების წყალობით. ისტორიულ რეკონსტრუქციის მიზანი კი მთელი კონტექსტის აღდგენა უნდა იყოს და არა მისი ფრაგმენტებისა. კონტექსტები კი დროთა ვითრებაში ცვლებადია. შესაბამისად, ისტორიული განგრძობითობა იმავე კატეგორიების, ღირებულებებისა თუ მოტივების განგრძობითობაში კი არ არის საძიებელი, არამედ ტრანსფორმაციული პროცესების ლოგიკაში. ამიტომ არის სინქრონული და დიაქრონული ხედვების შეჯერება ყველაზე ეფექტური წარსულისა თუ თანამედროვეობის ჰოლისტური ანალიზისას.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ საკითხი კვლევის სფეროთა მკაცრად დადგენა-შემოსაზღვრის შესახებ დღეისათვის არ არის აქტუალური და ყურადღების ამ საკითხზე გადატანა კონკრეტულ სამეცნიერო წრეებში სხვა ტიპის პრობლემების არსებობაზე მიუთითებს.

ლიტერატურა:

- მარკუსი, ჯ., ფიშერი, მ. Marcus G., Fisher M. (1999).** Anthropology as cultural critique. An experimental moment in the human sciences, The university of Chicago press
- ფაბიანი, ჯ. Fabian J. (2001).** Anthropology with an Attitude. Critical Essay. Stanford University Press, Stanford, California, 2001 pp.70-86)

- ფენტონი, უ. Fenton W.N. (1952).** The training of historical ethnoogists in America, *Americal Anthropologist* 54
- ფოლფელს, ჯ. ბეილეი, ჯ. Peoples. J., Beiley G. (2012).** Humanity. An Introduction to Cultural Anthropology, 9th edition, Wadsworth

The question of the intersection or relation of the research interests of history and ethnology is an accompanying topic to the process of establishing ethnology as a scientific field. The development of scientific methodology in the twentieth century, the expansion of areas of interest, and empirical innovations were accompanied by a revision of methodological and theoretical approaches. Differences in ethnological (anthropological) schools and traditions have led to the emergence of different approaches in the English, German and French speaking spaces.

The theoretical development of the field in the English-speaking world was influenced, on the one hand, by the historical particularism of Franz Boas and, on the other, by the approaches of Bronislaw Malinowski and Alfred Radcliffe-Brown, who drew a sharp line between ethnology and history. They considered the socio-cultural phenomena from a functional point of view, and were perceiving the historical descriptions only as a bearer of the function of historical legacy of the present. Historical anthropology was developed in Germany. The main research question was the reconstruction of history, criticizing the connection of history only with the written sources. The ethnohistory as a special field was established from the 60s of the twentieth century in Vienna, under the leadership of Hirschberg. This field is on the edge of the historical and ethnographic studies. Ethnohistorical studies are based on both historical and ethnographic data and approaches. Ethnohistorical research is based on the analysis of written sources and documents. The French-speaking space was influenced by the historical school of the Annals, which focused on the everyday life and ordinary people. Attention was drawn to the microhistory.

Such traditions have determined the urgency of historical methodology. The historical dimension has become more important to modern anthropology since the 1980s because it allows the analysis of similarities and differences of social life in historical or genealogical contexts and makes possible the accumulation of the comparative knowledge about human existence. Using a historical methodology in historical ethnology means retrospectively the past from modern cultures, thanks to the cultural memory of the people living today, their oral histories, historical sources and documents. The goal of the historical reconstruction should be to restore the whole context and not its fragments. Contexts change over the time. Consequently, historical continuity must not be sought in the continuum of the same categories, values, or motives, but in the logic of transformational processes. Therefore the reconciliation of synchronic and diachronic approaches is the most effective for holistic analysis of the past or the present.

Based on the above mentioned, it can be said that the issue of strict definition of research areas is not relevant today and the shift of attention to this issue indicates the existence of the other types of problems within the specific scientific circles.

References:

- Marcus, G., Fisher M. (1999).** Anthropology as cultural critique. An experimental moment in the human sciences, The university of Chicago press.
- Fabian, J. (2001).** Anthropology with an Attitude. Critical Essay. Stanford University Press, Stanford, California, 2001 pp.70-86).
- Fenton, W.N. (1952).** The training of historical ethnologists in America, *American Anthropologist* 54.
- Peoples, J., Beiley G. (2012).** Humanity. An Introduction to Cultural Anthropology, 9th edition, Wadsworth.